

บทที่ 1

ปฐมบท

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อก้าวถึงประเทศอิรัก หลายคนคงวาดภาพถึงประเทศขนาดกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีแต่ความขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ แวดล้อมไปด้วยทะเลทรายอันแห้งแล้ง แต่กลับอุดมไปด้วยทรัพยากรอันมีค่า คือ น้ำมันจำนวนมหาศาล และเป็นประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีเผด็จการที่ชื่อ ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein)

เมื่อพิจารณาให้ลึกกลงไปทางด้านภูมิรัฐศาสตร์นั้น อิรักเป็นประเทศที่มีพื้นที่ทั้งหมด 437,072 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับ 6 ประเทศ คือ คูเวต ซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน ซีเรีย ตุรกี และอิหร่าน ทางออกทะเลมีจำกัดเพียงบริเวณร่องน้ำซัดด์ อัล-อาหรับ (Shatt al – Arab) และบริเวณคอร် อับเดลลฮ์ (Khor Abdellah) ในคูเวต พื้นที่ร้อยละ 40 เป็นทะเลทราย อย่างไรก็ตาม แม่น้ำไทกริสและยูเฟรติสซึ่งไหลผ่านกลางประเทศเป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากรที่สำคัญของอิรัก

ภาพที่ 1: ภาพแสดงแผนที่ประเทศอิรัก

อิรักมีประชากร 26,789,383 คน (ประมาณการเมื่อเดือนกรกฎาคม 2549)¹ โดยจากการสำรวจของ CIA อิรักเป็นประเทศซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 75-80 เป็นชาวอาหรับ และประมาณร้อยละ 15-20 เป็นชาวเคิร์ด (คูร์ด) ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 5 เป็นชาวเติร์ก อัสซีเรียนและอื่น ๆ และประชากรอิรักร้อยละ 97 นับถือศาสนาอิสลาม เป็นสำนักคิดชีอะฮ์ ร้อยละ 60-65 สำนักคิดซุนนี ร้อยละ 32-37 และมุสลิมซุนนีซึ่งเคยมีบทบาทอย่างสูงทางการเมืองในอิรักมาโดยตลอด ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 3 นับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ ²

¹ <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html> accessed on 9 November 2006.

² Ibid.

อิรักเป็นประเทศที่มีรายได้หลักของประเทศจากการส่งออกน้ำมันดิบประมาณร้อยละ 95 นอกจากนั้น มีรายได้จากอินทผลัม บัญ และอื่น ๆ บ้างเล็กน้อยเท่านั้น ในอดีตอิรักเคยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงและเคยมีระบบการศึกษา วิชาการและสาธารณสุขที่ก้าวหน้ามาก ประเทศหนึ่งในตะวันออกกลาง อิรักมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองประมาณ 115 พันล้านบาร์เรล เป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากซาอุดีอาระเบีย แคนาดาและอิหร่าน³ โดยสินค้าออกที่สำคัญของอิรัก ได้แก่ น้ำมัน อินทผลัม และฝ้าย

อิรักเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก มีชื่อปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์สมัยโบราณ เรียกว่า ดินแดนเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) หมายถึง แผ่นดินที่ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำไทกริส (Tigris) และยูเฟรติส (Euphrates) ดินแดนแห่งนี้จึงเป็นดินแดนที่มีความสมบูรณ์เป็นอย่างมาก มีผู้คนอพยพจากที่ต่าง ๆ เพื่อมาอาศัยในดินแดนแห่งนี้ มีอาณาจักรโบราณหลายแห่ง อาทิ อาณาจักรซูเมเรียน (Sumerian Civilization) อาณาจักรบาบิโลเนีย (Babylonia) อัสซีเรีย (Assyria) มีเดีย (Media) เป็นต้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 8 เคาะลีฟะฮ์ หรือ กาลิบ แห่งราชวงศ์อับบาซียะฮ์ (Abassid caliphate) ได้ตั้งเมืองหลวงขึ้น ณ กรุงแบกแดด ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 พวกเติร์กแห่งจักรวรรดิออตโตมาน (Ottoman) ได้ยึดครองดินแดนที่เป็นอิรักได้เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 17 ดินแดนแห่งนี้จึงอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิออตโตมานจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2461

ในปี พ.ศ. 2463 อิรักตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ และได้รับอิสรภาพและประกาศเป็นราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ. 2475 และต่อมาได้มีการปฏิวัติโค่นล้มระบบกษัตริย์และเปลี่ยนสถานะเป็นสาธารณรัฐอิรักตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 มีการปกครองแบบเผด็จการโดยมีประธานาธิบดีเป็นผู้นำทหาร คือ นายพลอับดุลการิม กัสซิม (Abdul Karim Qassim) ในส่วนของอดีตประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน เข้ารับตำแหน่งเมื่อปี 2522 ภายใต้การนำของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน โลกได้รู้จักประเทศอิรักมากขึ้น ในฐานะของการเป็นประเทศผู้กระหายสงคราม เพราะตลอดระยะเวลาหลายสิบปีของการอยู่ในอำนาจ ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซนได้นำอิรักเข้าสู่สงครามใหญ่หลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นสงครามอิรัก-อิหร่าน ซึ่งกินเวลาถึง 8 ปี (2523-2531) ที่สำคัญคือ การเข้าบุกยึดคูเวต ซึ่งนำไปสู่สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ 1 และตามมาด้วยการโค่นล้มระบอบการปกครองของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน โดยกองกำลังผสมนานาชาติ (Multinational

³ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/Iraq/Oil.html> accessed on 14 February 2006.

Coalition of Forces) ซึ่งนำโดยสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร⁴ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “สงครามอิรัก” โดยเมื่อกล่าวถึงสงครามอิรัก (Iraq War)^{5,6} ไม่ว่าจะในบริบทที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม ย่อมหมายถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งในอิรัก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่การบุกเข้าไปในอิรักของกองกำลังผสมนานาชาติ นำโดยสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร⁷ เพื่อทำการโค่นล้มรัฐบาลอิรักภายใต้ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ความขัดแย้งครั้งนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งคือ “สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ 2” นั่นเอง ซึ่งสงครามในครั้งนี้ได้เปลี่ยนรูปแบบของการเมืองการปกครองในอิรักไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง โดยสหรัฐฯ ได้เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทในการสร้างระบอบการปกครองแบบใหม่ให้กับประเทศอิรัก นั่นคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประเทศอิรักและประชาชนชาวอิรักไม่เคยได้มีโอกาสได้สัมผัสมาก่อน กระบวนการสร้างความมั่นคงทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในอิรักนั้น เป็นสิ่งที่น่าศึกษาและติดตามเป็นอย่างยิ่ง ว่าอิรักในแนวทางใหม่จะสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมของความแตกต่างและขัดแย้งของอิรักได้หรือไม่

หากเริ่มต้นของสงครามครั้งนี้ อาจต้องย้อนกลับไปพิจารณาถึงความสำคัญของความขัดแย้งครั้งนี้ ซึ่งสามารถจำกัดขอบเขตของการวิเคราะห์โดยนับตั้งแต่การเข้ารุกรานอิรักในปี 2546 เพื่อล้มล้างรัฐบาลพรรคบาธภายใต้การนำของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ผู้ซึ่งถูกมองจากประชาคมโลก และสื่อต่าง ๆ ว่าเป็นผู้นำของอิรักซึ่งปกครองประเทศในระบอบเผด็จการทางทหารอย่างเคร่งครัด ไม่เคารพกฎหมาย ใช้ปฏิบัติการที่รุนแรงทุกวิถีทางเพื่อกำจัดผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ของรัฐบาลตน และใช้เครื่องมือและวิธีการที่โหดร้ายต่าง ๆ นานาในการกำจัดชนกลุ่มน้อยทั้งทางเชื้อชาติและศาสนาที่มีอยู่ในประเทศ ไม่เปิดโอกาสให้กับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ คือชาวมุสลิมสำนักคิดชีอะฮ์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ไม่เป็นประชาธิปไตย ไร้มนุษยธรรม กดขี่ประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศที่มีเชื้อชาวมุสลิมชนนิตที่เป็นพวกของตน และที่

⁴ Tareq Y. Ismael and Jacqueline S. Ismael, *The Iraqi Predicament*, (London: Pluto Press, 2004), 122

⁵ http://www.usatoday.com/news/washington/2005-09-08-powell-iraq_x.htm accessed on 10 December 2005

⁶ <http://hammernews.com/prevention2.htm> accessed on 10 December 2005.

⁷ Tareq Y. Ismael and Jacqueline S. Ismael, *The Iraqi Predicament*, 122.

สำคัญ คือ การที่ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ถูกกล่าวหาว่ามีอาวุธร้ายแรง (Weapons of Mass Destruction – WMD) จำนวนมากไว้ในครอบครอง และมียุทธโศปกรณ์ต่าง ๆ จำนวนมาก รวมถึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การผลิตอาวุธนิวเคลียร์ในระยะเวลาอันใกล้^{8,9,10}

ภาพที่ 2: ภาพประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน อดีตผู้นำอิรัก

ปฏิบัติการหรือสงครามครั้งนี้ ได้นำมาซึ่งคำถามด้านความชอบธรรมของการเข้าปฏิบัติการของสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก แม้ว่าฝ่ายสหรัฐฯ จะอ้างเหตุผลของการครอบครองอาวุธร้ายแรงทางชีวภาพของอิรักและการปกครองของอิรักที่ไม่เป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ต่อต้านสงครามครั้งนี้หลายคนได้มองว่าสงครามครั้งนี้เป็นปฏิบัติการที่ต่อเนื่องจากการทำสงครามอ่าวครั้งที่ 1 เมื่อปี 2536 ซึ่งสิ้นสุดลงด้วยความพ่ายแพ้อย่างยับเยินของกองทัพอิรัก อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ยังคงสามารถอยู่ในตำแหน่งผู้นำของอิรักได้ และบทบาทของสหรัฐฯ ในอิรักและภูมิภาคตะวันออกกลาง ก็ยังถูกจำกัดอยู่ หลายฝ่ายได้ให้ความเห็นว่าสงครามครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของสงครามในระดับโลกเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย (Global War on Terrorism) ของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ในการเข้ารุกรานและครอบครองสมรภูมิต่าง ๆ หากจำเป็น เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของสงครามโลกจากพวกผู้ก่อการร้ายนั่นเอง¹¹ ซึ่งมีหลายคนมองว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุของสหรัฐฯ โดยเฉพาะตัวประธานาธิบดีบุช ดังเช่นคำกล่าวของวุฒิสมาชิกเท็ด เคนเนดี (Ted Kennedy) ซึ่งได้กล่าวถึงประเด็นนี้ต่อที่ประชุมวุฒิสภาของสหรัฐฯ ว่า

⁸ Alex Danchev and John Macmillan, eds., *The Iraq War and Democratic Politics*, (Oxon: Routledge, 2005), 2.

⁹ Ibid., 7.

¹⁰ <http://www.foxnews.com/story/0,2933,134625,00.html> accessed on 10 December 2005.

¹¹ <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/01/20030128-19.html> accessed on 11 December 2005.

“ประธานาธิบดีบุชได้ประเมินภัยคุกคามที่มีต่อประชาชนชาวอเมริกันไว้มากเกินความเป็นจริง โดยขาดความชัดเจนในเรื่องภัยคุกคามนั้น เป็นสิ่งที่ประธานาธิบดีบุชพยายามที่จะแพร่กระจายความหวาดกลัวนั่นเอง”

[“President Bush exaggerated the threat to the American people. It was not subtle. It was not nuanced. It was pure, unadulterated fear-mongering!” Senator Ted Kennedy (D-Mass.) (November 10, 2005)]¹²

อย่างไรก็ดีแม้จะเป็นที่ถกเถียงกันถึงความชอบธรรมในการเข้าสู่สมรภูมิของสหรัฐฯ ในครั้งนี้ และฝ่ายรัฐบาลสหรัฐฯ จะได้มีการเปลี่ยนชื่อปฏิบัติการในอิรัก มาตั้งแต่ปี 2546 กระนั้น “สงครามอิรัก” ยังคงเป็นที่สนใจในสังคมต่าง ๆ และยังมีการใช้คำว่า “สงครามอิรัก” (Iraq War หรือ War on Iraq) กันอย่างแพร่หลายในสื่อต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ¹³

แม้ว่าการทำสงครามครั้งนี้จะมีพันธมิตรสำคัญ 2 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย เข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐฯ ทำสงครามกับอิรักในครั้งนี้ แต่ก็มิได้เป็นไปในลักษณะ “พหุภาคี” ที่เป็นมาตรการร่วมกัน (collective measure) ของสหประชาชาติ ดังนั้นก่อนที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจะผ่านมติที่ 1483/ 2003 ว่าด้วยการเลิกคว่ำบาตรอิรักและการบูรณะอิรักในวันที่ 22 พฤษภาคม 2546 สหรัฐฯ ได้แสดงบทบาทนำในการจัดการกับอิรัก ภายหลังจากสงคราม โดยกระทรวงกลาโหมของสหรัฐฯ ได้ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการเข้าครองสิทธิ์เป็นผู้กำหนดแนวทางบูรณะฟื้นฟูอิรัก โดยในเบื้องต้นได้มีหลักการเป็นเอกสาร คือ “พันธกรณีต่ออิรักหลังสงคราม” (A Commitment to Post-War Iraq)^{*} ซึ่งการจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพันธกรณีนั้น สหรัฐฯ จะยังคงอยู่ในอิรักจนกว่าจะสามารถปฏิบัติการบรรลุตามภารกิจดังกล่าวข้างต้นให้แล้วเสร็จ และสหรัฐฯ จะทำการถอนกำลังออกโดยเร็วที่สุด เนื่องจากประเทศอิรักเป็นสมบัติของชาวอิรักทั้งปวง¹⁴

¹² <http://www.msnbc.msn.com/id/10043606/> accessed on 10 December 2005.

¹³ <http://news.google.com/news?hl=en&ned=us&q=Iraq+war&btnG=Search+News> accessed on 9 December 2005.

^{*} จะได้กล่าวในรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

¹⁴ *A Commitment to Post-War Iraq* available in <http://www.defendamerica.mil/iraq>

การก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญของสหรัฐฯ ในการฟื้นฟูและกำหนดอนาคตของประเทศอิรัก โดยผ่านกระบวนการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก ซึ่งเป็นประเทศที่เพิ่งผ่านพ้นสงครามครั้งใหญ่หลายครั้ง และยังมีประเด็นด้านความแตกต่างและแตกแยกภายในประเทศอิรัก ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรมและประเด็นในด้านทรัพยากรสำคัญ คือ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ได้สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นความยุ่งยากในการนำกระบวนการประชาธิปไตยในฐานะกระบวนการสร้างความมั่นคงทางการเมืองที่สหรัฐฯ นำมาใช้กับอิรักนั้น เป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติและก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อประเทศอิรัก ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ปัญหาในประเด็นรัฐธรรมนูญของอิรัก การประท้วงการเลือกตั้งหลาย ๆ ครั้ง รวมถึงความพยายามในการจัดตั้งรัฐบาลของอิรักที่ใช้เวลายาวนานมาก และยังไม่ถือว่าประสบความสำเร็จในการจัดการกับสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในประเทศอิรัก แม้ว่าจะเป็นเพียงขั้นเริ่มต้นของกระบวนการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรักแต่การที่ต้องประสบปัญหาความยุ่งยากมาตั้งแต่ต้นนี้ นับเป็นความพยายามอย่างยิ่งของมหาอำนาจสหรัฐฯ ที่จะก้าวเข้ามามีอำนาจและบทบาทในประเทศอิรักและภูมิภาคตะวันออกกลาง อันเป็นพื้นที่จุดยุทธศาสตร์ของโลกทั้งทางด้านความมั่นคงทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจ จากน้ำมันจำนวนมหาศาลที่อยู่ใต้ผืนแผ่นดินของภูมิภาคที่แห่งนี้ เนื่องจากจะเป็นการทำให้สหรัฐฯ สามารถก้าวเข้ามามีอำนาจในจุดที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุดในการเมืองโลกปัจจุบัน และศักยภาพน้ำมันของอิรักซึ่งจะอยู่ภายใต้การดูแลของสหรัฐฯ จะทำให้สหรัฐฯ เกิดความมั่นคงในด้านพลังงานได้ อีกทั้งสหรัฐฯ ยังหวังให้อิรักเป็น “ตัวแบบ” ในการผลักดันการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่โลกอาหรับ เริ่มต้นที่อิรักโดยสหรัฐฯ นโยบายต่างประเทศต่าง ๆ ที่สหรัฐฯ มีต่ออิรักภายหลังในทางการเมืองโดยการสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการมีการเลือกตั้งในอิรักนั้นเป็นเหมือนการส่งสัญญาณว่า หากอิรักสามารถดำเนินการตามกระบวนการประชาธิปไตยได้ ประเทศอื่น ๆ ก็ไม่มีข้อแก้ตัวที่จะไม่ปฏิรูป สหรัฐฯ ต้องการให้อิรักเป็นต้นแบบด้านประชาธิปไตยแห่งโลกอาหรับและหวังอยู่ลึก ๆ ว่า การปฏิรูปจะทำให้สังคมมุสลิมและกลุ่มประเทศอาหรับเกิดความรุนแรงน้อยลง แต่ปัญหาที่ค้างคาในประเทศอิรักเหล่านั้นจะสามารถแก้ไขได้โดยวิถีทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้จริงหรือไม่ เป็นสิ่งที่น่าสนใจและศึกษาต่อไป ซึ่งไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อสหรัฐฯ และอิรักเองเท่านั้น

แต่ปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนี้ยังส่งผลต่อการเมืองโลกโดยรวมและนโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ อีกด้วย อาทิ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมถึงประเทศไทยด้วย อีกทั้งยังเป็นประเด็นใหม่ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ยังมีผู้สนใจศึกษาไม่มากนัก เป็นประเด็นที่ยังมีแง่มุมในการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกมากมาย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก โดยรูปแบบการปกครองแบบใหม่ ซึ่งสหรัฐฯ ได้เข้ามามีบทบาทในการวางรูปแบบและมีอิทธิพลต่อการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก และศึกษาถึงผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ รวมถึงประเทศไทย

โจทย์ในการศึกษา

1. กระบวนการในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรักเป็นอย่างไร
2. สหรัฐฯ มีบทบาทอย่างไรในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก
3. องค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อบทบาทของสหรัฐฯ ในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก
4. หากอิรักมีความมั่นคงทางการเมืองแล้ว จะมีผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมถึงประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานในการศึกษา

การดำเนินการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรักตามกระบวนการประชาธิปไตย โดยการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ นั้น จะนำมาซึ่งความแตกแยกในประเทศอิรัก อันอาจก่อให้เกิดเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในอิรัก

ขอบเขตของการศึกษา

มิติทางด้านเวลา: การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะทำการศึกษาวิจัย ในช่วงปี 2546 ซึ่งเป็นปีที่อิรักได้มีการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญและเลือกตั้งรัฐบาลชั่วคราวในอิรัก จนกระทั่งถึง ปี 2549 เป็นหลัก

มิติทางด้านตัวแสดง: การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะทำการศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอิรักและสหรัฐฯ เป็นหลัก และจะได้นำเอาตัวแสดงภายในประเทศของอิรัก ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ ที่สำคัญและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอิรัก เข้ามาร่วมศึกษาด้วย โดยที่มีได้ละเลยตัวแสดงรองอื่น ๆ เช่นประเทศอาหรับอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่ออิรัก และในทางกลับกันเหตุการณ์ในอิรักก็ส่งผลต่อประเทศเหล่านั้นด้วย รวมถึงองค์การระหว่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทในประเด็นนี้ด้วย เช่น สหประชาชาติ (UN) สันนิบาตอาหรับ (The League of Arab States)

มิติทางด้านประเด็น: การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะทำการศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองและกระบวนการการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยในอิรักเป็นหลัก โดยนำเอาปัจจัยทางการเมืองภายในเข้ามาช่วยในการศึกษา เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างรอบด้านและสมบูรณ์

วิธีในการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้จะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยส่วนใหญ่ และการวิเคราะห์เชิงบรรยายร่วมด้วย

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ คำปราศรัย คำแถลงข่าว แถลงการณ์ ของผู้นำทั้งสองประเทศ รวมถึงองค์การสหประชาชาติ โดยแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวจะรวบรวมจากหนังสือ วารสารต่าง ๆ และข้อมูลจาก Internet ของหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเอกสารทางราชการ ทั้งของไทย สหรัฐฯ และของสหประชาชาติ การสัมภาษณ์ข้อมูลและข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องดังกล่าว เช่น กระทรวงการต่างประเทศของไทย กระทรวงการต่างประเทศของอียิปต์ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับทั้งสหรัฐฯ และอิรัก

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ บทความ ข่าวบทวิเคราะห์ หนังสือพิมพ์ วารสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น Times, Bangkok Post, Reuter, AP, Washington Post, USA Today และ Website ที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดสังคมนิยมใหม่ (Neo-Realism) ของฮันส์ เจ. มอร์แกนธอ (Hans J. Morganthau)¹⁵

แนวคิดสังคมนิยมใหม่ (Neo-Realism) นี้ บางครั้งก็เรียกว่า “Power Politics” จุดเด่นของทฤษฎีนี้ คือ การมองว่ารัฐ (State) และระบบรัฐ (State System) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเมืองโลก

ต้นแบบของแนวคิดนี้ คือ การเน้นที่รัฐ (State) ว่าเป็นตัวแสดงหลักในการเมืองโลก และข้อเสนอมูลสำคัญของแนวคิดนี้ก็คือ เมื่อวัตถุประสงค์ของการปกครอง คือ ความอยู่รอดของชาติ (National Survival) ในสภาพแวดล้อมของระบบระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตย (anarchy) การแสวงหาอำนาจ จึงเป็นเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศที่มีเหตุผลถูกต้องและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

อำนาจ ในที่นี้ หมายรวมถึง วิถีทาง และจุดหมายปลายทางในตัวของมันเอง เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือหรือที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวแสดงอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐอื่น ๆ ให้เป็นไปในแนวทางที่ตนเองต้องการ หรือในอีกด้านหนึ่ง ก็คือ ความสามารถที่จะต่อต้านอิทธิพลจากภายนอกที่จะมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน ดังนั้น สิ่งที่รัฐจะทำได้ในการเมืองโลก คือ การคงไว้และเพิ่มพูนอำนาจของตน แนวคิดที่ว่าด้วยการพึ่งพาตนเอง (Self-help) จึงเป็นหัวใจในฐานะที่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ซึ่งเน้นถึงความแตกต่างระหว่างขอบเขตภายใน (domestic realm) กับขอบเขตภายนอก (external realm) ในความคิดนี้ รัฐจะไม่ยอมรบับพึ่งอำนาจที่เหนือกว่า จึงต้องพึ่งพาตนเองในการปกป้องผลประโยชน์ของตน และเพื่อเป็นหลักประกันความอยู่รอด

เมื่อนำทฤษฎีสังคมนิยมใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอิรักยังคงมีความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากยังคงมีการต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ ทำให้กองกำลังทหารสหรัฐฯ และพันธมิตรต้องได้รับความสูญเสียอย่างหนัก เช่น การลอบช่มโจมตี การวางระเบิด และการวางระเบิดพลีชีพ เป็นต้น ทั้งนี้ หากพิจารณาจากสถานการณ์ข้างต้น จะพบว่าอิรักอยู่ในสถานะของการพึ่งพาตนเอง (self-help) เพราะการดำรงอยู่ของประชาชนอิรักนั้นไม่มีความมั่นคง

¹⁵ ประณต นันทิยะกุล, บก. รัฐศาสตร์ 50 ปี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), 477-428.

และนำไปสู่โครงสร้างของระบบที่ไม่มีพันธมิตร ความไว้วางใจ และเกียรติยศ ทำให้อิรักจำเป็นต้องใช้หลักการพึ่งตนเองเพื่อให้ประชาชนอิรักสามารถดำรงชีวิตได้ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้ามาของมหาอำนาจภายนอกประเทศ (external realm) ดังเช่น สหรัฐฯ ยิ่งเป็นการสร้างความไม่พอใจและการต่อต้านในหมู่ชาวอิรัก

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการของการแสวงหาอำนาจนั้น สหรัฐฯ ได้เข้ามาในอิรักโดยมีเป้าหมายหลัก คือ ผลประโยชน์ทางด้านน้ำมัน ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้แสดงถึงสหรัฐฯ ต้องการครองครองน้ำมันเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและคงสถานะของการเป็นมหาอำนาจของโลกในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจไว้ โดยเป็นการกระทำที่คำนึงถึงผลลัพธ์มากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจของตนในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลก ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมือง

2. ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

สิ่งต่าง ๆ ที่มีความต้องการ ความปรารถนาและความจำเป็นสูงสุดของชาติ เช่น การอยู่รอด เอกภพ ความมั่นคง เกียรติภูมิ ความอยู่ดีกินดี เป็นต้น ผลประโยชน์ของชาติเป็นรากฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ ประกอบด้วยการรักษาให้ประเทศอยู่รอดเป็นเอกภพ

- 1) การปกป้องคุ้มครองความมั่นคงของชาติ
- 2) การส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของส่วนรวม
- 3) การรักษาและเพิ่มพูนเกียรติภูมิของชาติ
- 4) การรักษาและขยายอำนาจของชาติ
- 5) การปกป้องและเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ
- 6) การส่งเสริมสันติภาพและความสงบเรียบร้อยภายในภูมิภาคและในโลก

ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. คุณค่าและผลประโยชน์หลักของชาติ ประกอบด้วยการรักษาเอกภพและความมั่นคงของชาติ
2. เป้าหมายระดับกลาง หมายถึงการส่งเสริมผลประโยชน์ของการกินดีอยู่ดี เกียรติภูมิของชาติ และอำนาจของประเทศ
3. เป้าหมายระยะยาว หมายถึงการเผยแพร่อุดมการณ์ การส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพระดับภูมิภาคและระดับโลก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของสหรัฐฯ ซึ่งมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติการครั้งนี้ เมื่อองค์กำลังของพันธมิตรสามารถเข้าบุกยึดกรุงแบกแดดได้นั้น โดยสหรัฐฯ อ้างเหตุผลว่ารัฐบาลอิรักภายใต้การนำของซัดดัม ฮุสเซน ได้มีการสะสมอาวุธร้ายแรงจำนวนมากไว้ครอบครอง และมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติ รวมทั้งอิรักยังมีรูปแบบการปกครองที่ไม่ได้เป็นไปในแนวทางประชาธิปไตย กดขี่ข่มเหงและละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อนำทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติมาประยุกต์ใช้ จะสังเกตเห็นได้ว่าสหรัฐฯ ต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองความมั่นคงของชาติ รักษาและเพิ่มพูนเกียรติภูมิของชาติ ขยายอำนาจของชาติ เผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ และส่งเสริมสันติภาพและความสงบเรียบร้อยภายในภูมิภาคและในโลก ซึ่งหลักการต่าง ๆ เหล่านี้ได้บ่งชี้ให้เห็นถึงทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติอย่างแท้จริง ยกตัวอย่างเช่น สหรัฐฯ ได้กำหนดแผนการฟื้นฟูทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในอิรัก

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้เกิดความเข้าใจในการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในบริบทของปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาติมหาอำนาจและชาติเล็ก ๆ ที่เพิ่งผ่านพ้นสงครามครั้งใหญ่ ซึ่งภายในประเทศเองก็มีความแตกต่างและปัญหาภายในเฉพาะของตัวเอง ซึ่งอาจเป็น “ตัวแบบ” สำหรับการศึกษาถึงการพัฒนาความมั่นคงทางการเมืองของชาติอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันได้ในอนาคต และยังสามารถเห็นถึงผลกระทบที่มีต่อประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ อันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 รัฐ ตัวแสดงหลักนี้

โครงสร้างการศึกษา

- บทที่ 1 ปฐมบท
- บทที่ 2 ภูมิหลังบทบาทของสหรัฐฯ ที่มีต่ออิรักก่อนสงครามอิรักและกระบวนการในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก
- บทที่ 3 บทบาทของสหรัฐฯ ที่มีต่ออิรักในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรักตั้งแต่หลังสงครามอ่าวครั้งที่ 2 (ปี 2546 - 2549)
- บทที่ 4 การจัดตั้งรัฐบาลถาวรของอิรักภายใต้ระบอบประชาธิปไตยและบทบาทของสหรัฐฯ

บทที่ 5 บทสรุป โดยศึกษาถึงประเด็นและแนวโน้มถึงผลกระทบที่จะมี ต่อนโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ในโลก หากอิรักสามารถหรือเกิดความล้มเหลวในการสร้างความ มั่นคงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะสหรัฐฯ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมถึงประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

1. อิรัก: วิกฤตถาวร? โดย รศ.ประทุมพร วัชรเสถียร และ รศ. ดร. ไชยวัฒน์ คำชู

เป็นหนังสือที่ผู้เขียนทั้งสองได้อธิบายถึงสภาพโดยทั่วไปของอิรักทางการเมืองตั้งแต่ อดีตถึงปัจจุบัน โดยมีการปูพื้นความรู้เกี่ยวกับประเทศอิรักในด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเพื่อปูพื้นฐานให้เห็นถึงความสำคัญของอิรัก และปัญหาพื้นฐานของประเทศอิรักตั้งแต่ สมัยที่อิรักยังเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมอังกฤษ ต่อเนื่องมากระทั่งถึงการการเกิดขึ้นและการล่ม สลายของระบอบซัดดัมในอิรัก และโดยผู้เขียนได้อธิบายให้เห็นถึงบทบาทของสหรัฐฯ และ มหาอำนาจตะวันตกในอิรักและภูมิภาคตะวันออกกลางที่ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทอย่างมากมาโดย ตลอดและเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ผู้เขียนยังได้ทำการศึกษาข้อมูลและทำการวิเคราะห์ถึงสภาพสถานการณ์อันร้อนแรงใน อิรักตั้งแต่ช่วงปี 2523-2533 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน คือ การเข้ารุกรานอิรักของ สหรัฐฯ ในปี 2546¹⁶ โดยได้ให้ข้อมูลและบทวิเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการปูพื้นการศึกษาใน ประเด็นความสัมพันธ์และบทบาทของสหรัฐฯ ในอิรักต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. War Plan Iraq: Ten Reasons Against War with Iraq โดย Milan Rai และ Noam Chomsky

เป็นหนังสือที่ผู้เขียนได้แสดงทัศนคติต่อการเข้าทำสงครามของสหรัฐฯ ต่ออิรักครั้งนี้ว่า เป็นการตัดสินใจของสองชาติพันธมิตรมหาอำนาจ คือ สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร ซึ่งได้สร้าง กระแสต่อต้านอิรักและสนับสนุนการเข้าสู่สงครามครั้งนี้ต่อประชาชนทางสื่อต่าง ๆ ในประเทศเพื่อ เรียกคะแนนสนับสนุนจากประชาชนของชาติตนในการรุกรานประเทศอื่นและประชาชนชาวอิรัก

¹⁶ ไชยวัฒน์ คำชูและประทุมพร วัชรเสถียร. อิรักวิกฤตถาวร? (กรุงเทพฯ:อมรินทร์, 2546)

จำนวน 23 ล้านคนในประเทศอิรัก โดยผู้เขียนได้แสดงทัศนะว่า ทั้งประธานาธิบดีบุช ของสหรัฐฯ และนายกรัฐมนตรีแบลร์ ของสหราชอาณาจักรต่างใช้ประโยชน์จากความโศกเศร้าและสูญเสียของประชาชน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์การก่อการร้ายที่สหรัฐฯ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 เข้ามาใช้ประโยชน์และใช้เป็นข้ออ้างเพื่อความชอบธรรมในการปฏิบัติการป้องปรามภัยนั้น

หนังสือเล่มนี้มีประเด็นหลักที่สำคัญในการศึกษา คือ การวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักรที่มีต่ออิรักในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา ผ่านทางบทความของนักเขียนต่าง ๆ หลายท่าน รวมถึงได้มีการแสดงทัศนะต่อต้านการ “ปฏิบัติการเพื่อเสรีภาพของอิรัก” ในครั้งนี้โดยสหรัฐฯ โดยให้เหตุผลต่าง ๆ ไว้ 10 ประการ¹⁷ ได้แก่

1. The Phantom Menace - ไม่มีหลักฐานใดที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายร้ายแรงตามที่สหรัฐฯ กล่าวอ้าง
2. Prague No Show - ไม่มีหลักฐานใดที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่ามีความเกี่ยวข้องกันระหว่างอิรักและเหตุการณ์เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2548
3. Cloning Saddam - ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในระบบ ซึ่งผู้เขียนมองว่า ปฏิบัติการของอิรักครั้งนี้เป็นเพียงการเปลี่ยนตัวผู้นำ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงระบอบทางการเมืองของอิรัก
4. Unsafe Haven - การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะทำให้ชาวเคิร์ดก้าวขึ้นมาเป็นบทบาททางการเมืองเป็นอย่างมาก
5. Catastrophe - ผู้เขียนมองว่าปฏิบัติการครั้งนี้จะนำมาซึ่งปัญหาทางด้านมนุษยธรรม
6. Crime Time - เป็นการแสดงทัศนะของผู้เขียนว่าสงครามครั้งนี้เป็นสงครามที่ผิดต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
7. Ring of Anger - ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ผู้นำของประเทศเพื่อนบ้านอิรักหวาดกลัวนั้น ไม่ใช่ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ทว่าเป็นประธานาธิบดีบุช นั่นเอง
8. GI Joey Says No - ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่านายพลแห่งกองทัพนั้น ยังคงต่อต้านการทำสงครามครั้งนี้
9. No Mandate - ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าประชากรจำนวนมากร้อยละ 58 เป็นผู้ต่อต้านสงครามครั้งนี้

¹⁷ Milan Rai, War Plan Iraq: Ten Reasons against War on Iraq. (London: Verso, 2003)

10. It's the Economy Stupid - ผู้เขียนไม่เพียงแต่จะให้มุมมองอีกด้านของสงครามครั้งนี้ แต่ยังสามารถปูพื้นความเป็นมาของสงครามครั้งนี้ ให้ได้เห็นภาพถึงบทบาทของสหรัฐฯ ที่มีต่ออิรักมาตลอดตั้งแต่อดีต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างสงครามอ่าวครั้งที่ 1-2 และวิจารณ์ว่าสาเหตุสำคัญที่แท้จริงของการเข้าทำสงครามครั้งนี้ของสหรัฐฯ คือ สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำมันอันมหาศาลในอิรัก

หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นถึงทัศนะในอีกแง่มุมหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และอิรัก และสาเหตุของการเข้าทำสงครามในครั้งนี้ ทว่าก็เป็นการวิเคราะห์และวิจารณ์ตามหลักฐานและทัศนะของผู้เขียนที่สิ้นสุดในปี 2546 เมื่อสงครามอิรักครั้งนี้เริ่มต้นเท่านั้น

3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่ออิรัก: 1997-2000 โดยนายชาญชัย คุ้มปัญญา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหรือผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ เพื่อตอบคำถามว่าสหรัฐฯ มีนโยบายหรือดำเนินนโยบายอย่างไรต่ออิรัก โดยการศึกษาเปรียบเทียบต่างประเทศสหรัฐฯ จากมุมมองที่กว้าง กล่าวคือ ไม่ได้ศึกษาเฉพาะเพียงแต่นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงที่มาและวัตถุประสงค์ของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ จากจุดเริ่มต้น นั่นคือ รัฐธรรมนูญของสหรัฐฯ เพื่อช่วยในการเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่สหรัฐฯ กำหนดว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญของสหรัฐฯ และนำไปสู่การศึกษายุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติดังกล่าว

สิ่งเหล่านี้มีความเชื่อมโยงอย่างสำคัญต่อการศึกษาในระดับของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีต่ออิรัก ซึ่งสหรัฐฯ มีนโยบายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ปิดล้อมอิรัก ช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในอิรัก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำมันที่มีอยู่ในภูมิภาคอ่าวเปอร์เซีย ที่มีความสำคัญต่อสหรัฐฯ นับตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และต่อเนื่องไปในอนาคต และชี้ให้เห็นถึงการวิเคราะห์จากข้อมูลว่านโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีต่ออิรักตลอดมานั้น มีทรัพยากรน้ำมันในอิรักเป็นเป้าหมายสำคัญมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลประโยชน์

แห่งชาติของสหรัฐฯ ทั้งทางด้านความมั่นคงทางการทหารในภูมิภาค และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ และความรุ่งเรืองของชาติสหรัฐฯ ด้วยเช่นเดียวกัน และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้สรุปไว้ว่าสหรัฐฯ ใช้นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่ออิรักเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายการเข้าถึงทรัพยากรน้ำมันซึ่งเป็นนโยบายในระดับที่สูงกว่านโยบายต่างประเทศ¹⁸

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาที่วางโครงร่างภาพของการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ ในอิรักได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นส่วนเชื่อมต่อการศึกษาให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและบทบาทของสหรัฐฯ ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ในอิรักก่อนการสิ้นสุดยุคของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช แห่งอิรัก

¹⁸ ชาญชัย คุ้มปัญญา, “นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่ออิรัก: 1997-2000”. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2545).